

N:o 159.

Uppläst och godkänt hos Första Kammaren den 17 maj 1905.
 — — — — Andra Kammaren den 18 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående nytt öfningsfält för arméns i Stockholm eller dess närhet förlagda trupper samt försäljning af två områden af Norra Djurgården.
 (Statsutskottets utlåtande n:o 131.)

Till Konungen.

Under åberopande af bilagdt utdrag af stadsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 7 sistlidne april har Eders Kungl. Maj:t i en samma dag till Riksdagen aflåten proposition (n:o 114) föreslagit Riksdagen medgifva

att de kronan tillhöriga egendomarna $\frac{1}{16}$ mantal n:o 1 Agnesberg, $\frac{5}{128}$ mantal n:o 1 Bagartorp, $\frac{7}{8}$ mantal n:o 1 Neder-Järfva, $\frac{31}{64}$ mantal n:o 2 Neder-Järfva, $1\frac{47}{64}$ mantal n:is 1 och 2 Öfver-Järfva och $\frac{1}{8}$ mantal n:o 1 Ritorp, alla i Solna socken, samt lägenheten n:o 1 Gunsarboda, $1\frac{1}{4}$ mantal n:is 2 och 3 Kymlinge, $\frac{1}{4}$ mantal n:o 1 Långlöt, $\frac{3}{8}$ mantal n:o 1 Ör, lägenheterna n:o 1 Killingstorp och n:o 1 Linväfvartorp, 1 mantal n:o 3 Ursvik, $3\frac{1}{4}$ mantal n:is 1, 2 och 3 Rissne, $1\frac{3}{4}$ mantal n:is 1 och 2 Råsta, $1\frac{3}{4}$ mantal n:o 3 Erfvinge och

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 40 Häft. (N:is 159—162.) 1

länsmansbostället $\frac{3}{8}$ mantal n:o 5 Ursvik, alla i Spånga socken, måtte till landtförsvaret upplåtas för att användas till öfningsfält för armén tillhörande trupper,

att de å den vid åberopade statsrådsprotokollet fogade karta med ljusröd och ljusgul färg betecknade områden af Norra Djurgården, belägna det ena söder om Valhallavägens förlängning åt öster och det andra norr om Djurgårdsbrunnsviken, med undantag af omkring 3,000 kvadratmeter utaf skogsinstitutets nuvarande tomt, på det sätt kronan afhändes, att däraf till Stockholms stad måtte kostnadsfritt med äganderätt upplåtas de delar, som enligt en blifvande stadsplan för dessa områden erfordrades till gator, torg, allmänna platser och tomter till byggnader för allmänt behof, äfvensom angränsande vattenområde, samt att de återstående delarna måtte försäljas i den ordning, Eders Kungl. Maj:t komme att bestämma;

att af de genom försäljningen inflytande medel måtte användas högst 4,000,000 kronor till förvärfvande af den mark, som jämte förenämnda, kronan tillhöriga egendomar af Eders Kungl. Maj:t ansåges böra ingå i öfningsfältet, till ersättningar åt boställshafvare, arrendatorer och andra personer för mistad besittningsrätt till jord, som för detta ändamål afstodes m. m., samt till anläggande af skjutbanor, fältets dränering och ordnande i öfrigt, i den mån medel härtill kunde af nämnda summa erhållas;

att af försäljningsmedlen måtte gäldas ersättningar enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, dels åt djurgårdsförvaltningen för bostället Djursborg m. m. dels ock åt enskilda personer m. fl. för intrång i nyttjanderätt till vissa delar af ifrågavarande områden af Norra Djurgården, äfvensom kostnaderna för ordnandet af gator och allmänna platser enligt den öfverenskommelse, som härom kunde med Stockholms stad träffas;

att därefter återstående medel, förutom det belopp, som däraf kunde framdeles beviljas af Riksdagen till nya byggnader för skogsinstitutet, måtte tilläggas landtförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål; samt

att, i mån af behof, de medel, som i första hand erfordrades för inköp af mark till öfningsfältet m. m., till ersättningar åt enskilde och till bestridande af kostnaderna för ordnandet af gator och allmänna platser, måtte efter Eders Kungl. Maj:ts bepröfvande af tillgängliga medel förskjutas.

Då utan tvifvel Ladugårdsgärdet under nuvarande förhållanden är såsom öfningsfält för arméns i Stockholm eller dess närhet förlagda trup-

per olämpligt och otillräckligt, måste med nödvändighet ett annat fält i dess ställe anordnas. Af de tre särskilda för detta ändamål af den s. k. Ladugårdsgärdeskommittén undersökta områden torde efter de egendomsförvärf Stockholms stad gjort å Brommafältet och Enskede—Skarpnecke-fältet, dessa fält numera icke kunna förekomma; och återstår således endast Järfva—Spånga—Järfällafältet, hvilket redan från början synes hafva varit det lämpligaste och emot hvars anordnande till öfningsfält på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit, Riksdagen icke haft något att erinra. Riksdagen har alltså bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag, att för detta öfningsfälts anläggande må tagas i anspråk de i Eders Kungl. Maj:ts proposition angifna kronoegendomar äfvensom att för förvärfvande af annan för fältet erforderlig mark och för de med fältets anordnande i öfrigt erforderliga kostnader må användas ett belopp af högst 4,000,000 kronor.

Likaledes har Riksdagen bifallit Eders Kungl. Maj:ts förslag i fråga om afyttring af de i den kungl. propositionen angifna två områden af Norra Djurgården och om att af de inflytande köpeskillingarne för försålda tomter å dessa områden må utgå ett belopp, som svarar mot nämnda, för det nya öfningsfältets anordnande beräknade kostnad.

Jämte uttalande af den mening, att de markinköp, som för det nya öfningsfältet erfordras, torde böra oförtöfvadt och utan afbidan på ofvan-nämnda tomtförsäljningar bringas till stånd, har Riksdagen velat ifrågasätta, huruvida icke, därest den närmast hufvudstaden belägna delen af det till öfningsfält afsedda område, å hvilken del skulle förläggas kaserner, kyrka, sjukhus m. m., komme att betinga alltför högt inköpspris, annan mark må i stället för nämnda del kunna för berörda ändamål tagas i anspråk.

I sammanhang härmed har Riksdagen velat anföra, att enligt Riksdagens uppfattning Eders Kungl. Maj:t bör äga att vid inköp af ifrågasvarande mark, utan vidare bemyndigande, vid exercisfältets utkanter göra de markutbyten, som kunna vara erforderliga för att bereda fältet bekväma och reguliära gränser.

Vidare har Riksdagen ansett sig böra framhålla, att det af Eders Kungl. Maj:t antydda öfverflyttandet till detta fält af arméns i hufvudstaden uppförda kaserner torde, särskildt vid det förhållande, att största delen af Ladugårdsgärdet fortfarande bibehålles till exercisfält, kunna för en lång tid undanskjutas.

Hvad det förslagna afhändandet af områden å Norra Djurgården beträffar, har Riksdagen, som förutsätter, att denna angelägenhet kommer att

så bedrifvas, att kronans bästa i möjligaste mån tillgodoses, ansett, att i hufvudsak samma villkor i afseende å gaturegleringar m. m., som uppställdes vid den år 1885 beslutade försäljningen af den till gardesregementena upplåtna mark, må göras gällande vid nu förestående uppgörelser; och har Riksdagen i öfverensstämmelse härmed ansett sig böra erinra, att några utaf de utaf Stockholms stadsfullmäktige i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t den 1 nästlidna april uppställda villkor för medgifvande af stadsplanens utsträckning öfver Norra Djurgården icke synas antagliga.

I första punkten af dessa villkor angifves, att »den öfver området upp rättade stadsplanen skall, innan den underställes Kungl. Maj:ts fastställelse, vara af Stockholms stadsfullmäktige godkänd».

Häremot har Riksdagen velat anmärka, att visserligen Stockholms stadsfullmäktige böra äga att för sin del godkänna den stadsplan, som kommer att öfver ifrågavarande område af vederbörande upprättas och af öfverintendentensämbetet för Eders Kungl. Maj:t framläggas, men att hinder däraf icke bör möta för områdenas ordnande efter den stadsplan Eders Kungl. Maj:t kan finna skäligt slutligen fastställa.

I andra punkten af dessa villkor lämnas föreskrift om att gator, torg och allmänna platser skola med full äganderätt öfverlätas till staden, som äfven tillförsäkras rätt till vattnet, när området stöter därintill. Häremot har Riksdagen icke något att erinra. Men villkoret i tredje punkten, eller att »tomter för byggnader för allmänt behof, såsom kyrkor, skolhus och sjukhus äfvensom för allmänna parker och planteringar skola i stadsplanen finnas reserverade och i mån af behof med full äganderätt kostnadsfritt öfverlätas på staden», synes Riksdagen vara af obestämbär räckvidd och i öfrigt innebära anspråk, som vida öfverstiga hvad förut vid gardestomternas försäljning i sådant hänseende bestämdes.

Då emellertid dessa villkor uppenbarligen äro framställda under förutsättning, att ej allenast de nu ifrågavarande områdena utan hela Norra Djurgården komme att införlifvas med staden, torde från stadsfullmäktiges sida svårigheter icke komma att uppställas mot en uppgörelse i öfverensstämmelse med de af Riksdagen här ofvan gjorda erinringar.

Beträffande försäljningen af mark å dessa områden har Riksdagen velat ifrågasätta, huruvida icke därvid borde undantagas tomter, som kunde befinnas lämpliga att reserveras för kronans räkning för att vara disponibla för det alltjämt ökade behofvet af byggnader för allmänna inrättningar.

Emot den af Eders Kungl. Maj:t föreslagna användningen af de ge-

nom ifrågavarande försäljning inflytande medel har Riksdagen icke haft annat att erinra, än att det bland ersättningar till djurgårdsförvaltningen ingående belopp, i jämnadt tal å 122,750 kronor, som är afsedt att öfverlämnas till djurgårdskassan för godtgörande af kassans bidrag dels till ordnande af utställningsområdet efter avslutandet af 1897 års konst- och industriutställning och dels till inlösen af lägenheterna Sevilla och Kaptensudden, icke synes böra från försäljningsmedlen utgå, enär dylika utgifter synas vara främmande för det med ifrågavarande fastighetsförsäljning afsedda ändamål och det i öfrigt torde kunna antagas, att berörda kostnadsbidrag blifvit lämnade utan hänsyn till deras återgåldande på nu föreslaget sätt.

Mot att återstående försäljningsmedel, på sätt Eders Kungl. Maj:t föreslagit, tilläggas landtförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål har Riksdagen icke haft något att erinra. Men med afseende å Riksdagens i skrifvelse den 2 juni 1901 angående ny härordning gjorda uttalande därom, att för beredande af tillgång till de af härordningen föranledda utgifterna för nya kasernetablissemang det vore lämpligt att afyttra annan staten tillhörig icke inkomstgifvande fastighet, hvilken icke vore för sitt dittills afsedda ändamål oundvikligen erforderlig men för hvilken med hänsyn till läget en betydande köpeskilling kunde påräknas, exempelvis vissa delar af det norr om Djurgårdsbrunnsviken och Djurgårdsbrunnskanalen belägna området, har Riksdagen velat uttala den mening, att ifrågavarande medel må i främsta rummet användas till bestridande af utgifter för kasernetablissemang.

Slutligen har Riksdagen med anledning af två inom Riksdagen i detta ämne väckta motioner velat uttala att, om än Riksdagen anser, att beslut nu bör fattas endast rörande försäljning af en ringa del af Ladugårdsgärdet, Riksdagen dock föreställer sig, att vid stadsplanens fastställande för denna del hänsyn bör, särskildt vid fråga om anläggande af afloppsledningar m. m., tagas till en framtida tomtindelning af hela fältet.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt får Riksdagen anmäla, att Riksdagen medgifvit:

att de kronan tillhöriga egendomarna $\frac{1}{16}$ mantal n:o 1 Agnesberg, $\frac{5}{128}$ mantal n:o 1 Bagartorp, $\frac{7}{8}$ mantal n:o 1 Neder-Järfva, $\frac{31}{64}$ mantal n:o 2 Neder-Järfva, $1\frac{47}{64}$ mantal n:is 1 och 2 Öfver-Järfva och $\frac{1}{8}$ mantal n:o 1 Ritorp, alla i Solna socken, samt lägenheten n:o 1 Guusarboda, $1\frac{1}{4}$ mantal n:is 2 och 3 Kymlinge, $\frac{1}{4}$ mantal n:o 1 Långlöt, $\frac{3}{8}$ mantal n:o 1 Ör, lägenheterna n:o 1 Killingstorp och n:o 1 Linväfvarorp, 1

mantal n:o 3 Ursvik, $3\frac{1}{4}$ mantal n:is 1, 2 och 3 Rissne, $1\frac{3}{4}$ mantal n:is 1 och 2 Råsta, $1\frac{1}{4}$ mantal n:o 3 Erfvinge och länsmansbostället $\frac{3}{8}$ mantal n:o 5 Ursvik, alla i Spånga socken, må till landtförsvaret upplåtas för att användas till öfningsfält för armén tillhörande trupper;

att de å den vid statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 7 april 1905 fogade karta med ljusröd och ljusgul färg betecknade områden af Norra Djurgården, belägna det ena söder om Valhallavägens förlängning åt öster och det andra norr om Djurgårdsbrunnsviken, må, med undantag af omkring 3,000 kvadratmeter utaf skogsinstitutets nuvarande tomt, på det sätt kronan afhändas, att däraf till Stockholms stad kostnadsfritt med äganderätt upplåtas de delar, som enligt en blifvande stadsplan för dessa områden erfordras till gator, torg och allmänna platser, äfvensom angränsande vattenområde, samt att de återstående delarna försäljas i den ordning, Eders Kungl. Maj:t bestämmer;

att af de genom försäljningen inflytande medel må användas högst 4,000,000 kronor till förvärfvande af den mark, som jämte förenämnda, kronan tillhöriga egendommar af Eders Kungl. Maj:t anses böra ingå i öfningsfältet, till ersättningar åt boställshafvare, arrendatorer och andra personer för mistad besittningsrätt till jord, som för detta ändamål afstås m. m. samt till auläggande af skjutbanor, fältets dränering och ordnande i öfrigt, i den mån medel härtill kunna af nämnda summa erhållas;

att af försäljningsmedlen må gäldas ersättningar, enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande, dels åt djurgårdsförvaltningen för bostället Djursborg och för mistad inkomst af arrenden för de lägenheter, som äro till andra upplåtna, dels ock åt enskilda personer m. fl. för intrång i nyttjanderätt till vissa delar af ifrågavarande områden af Norra Djurgården, äfvensom kostnaderna för ordnandet af gator och allmänna platser enligt den öfverenskommelse, som härom kan med Stockholms stad träffas;

att därefter återstående medel, förutom det belopp, som däraf kan framdeles beviljas af Riksdagen till nya byggnader för skogsinstitutet, må tilläggas landtförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål; samt

att, i mån af behof, de medel, som i första hand erfordras för inköp af mark till öfningsfältet m. m., till ersättningar åt enskilde och till bestridande af kostnaderna för ordnandet af gator och allmänna platser, må efter Eders Kungl. Maj:ts bepröfvande af tillgängliga medel förskjutas.

Stockholm den 18 maj 1905.

Med undersåtlig vörndnad.